

CORR. ANTWERPEN 23 JUNI 2020

Paul **Borghs**, Jurist in het domein van het antidiscriminatierecht

Zetel: EUGENE (voorzitter), COPPIETERS en DE HERDT (rechters).

Discriminatie door personen in openbare dienst (art. 23 Antiracismewet en art. 23 Antidiscriminatiewet) – Opzettelijke directe discriminatie – Intimidatie – Politieambtenaren

Enkele politieambtenaren staan terecht voor een hele reeks feiten die ze pleegden tijdens de uitoefening van hun ambt. De correctionele rechtbank te Antwerpen past in het vonnis van 23 juni 2020 onder meer de strafrechtelijke bepalingen uit artikel 23 Antiracismewet en artikel 23 Antidiscriminatiewet toe. Deze strafbepalingen maken het mogelijk om openbare officieren of ambtenaren, dragers of agenten van het openbaar gezag of van de openbare macht te straffen wanneer ze in de uitoefening van hun ambt een persoon, groep, gemeenschap of de leden ervan discrimineren wegens een beschermd kenmerk. In de noot bij het vonnis wordt dieper ingegaan op de strafbepalingen uit de federale antidiscriminatie wetten over discriminatie door personen in openbare dienst.

Inzake het Openbaar Ministerie

Burgerlijke partijen:

1. A. (...).
2. Het Interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme (ook Unia genaamd) (...).
3. T. (...).
4. G. (...).
5. B. (...).
6. O. (...).
7. M. (...).
8. K. (...).
9. Z. (...).
10. R. (...).

tegen BEKLAAGDEN:

1. A. (...).
2. V. (...).
3. B. (...).
4. C. (...).
5. G. (...).
6. S. (...).

Tenlasteleggingen

Als dader of mededader in de zin van artikel 66 van het Strafwetboek:

(...)

F.

Bij inbreuk op artikel 23 van de wet van 30 juli 1981 tot bestrafing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden,

als openbaar ambtenaar, met name als politieambtenaar, in de uitoefening van zijn ambt hierna vermelde personen te hebben gediscrimineerd wegens één van de door de wet beschermde criteria, zijnde *in casu* ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming.

1.

B. (de derde), C. (de vierde), G. (de vijfde), S. (de zesde) te Antwerpen op 8 juni 2015 (...).

(...)

4.

B. (de derde), C. (de vierde) te Antwerpen op 18 februari 2016 (...).

(...)

11.

A. (de eerste), B. (de derde), C. (de vierde) te Antwerpen tussen 31 oktober 2015 en 1 januari 2016 (...).

(...)

J.

Bij inbreuk op artikel 23 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie, als openbaar ambtenaar, met name als politieambtenaar, in de uitoefening van zijn ambt hierna vermelde persoon te hebben gediscrimineerd wegens één van de door de wet beschermde criteria, zijnde de seksuele geaardheid.

B. (de derde), S. (de zesde) te Antwerpen op meerdere data tussen 12 september 2015 en 1 december 2015 (...).

(...)

Feiten en beoordeling van de schuld

(...)

Bij de beoordeling van de feiten houdt de rechtbank rekening met de moeilijke omstandigheden waarin politieambtenaren hun werk moeten uitvoeren en de wrevel die hieromtrent kan ontstaan bij de door hen geviseerde personen. Dit neemt evenwel niet weg dat van politiemensen in alle omstandigheden kan worden verwacht dat zij zich gedragen overeenkomstig de wet en niet alleen optreden als hoeder van de openbare orde, maar ook als beschermer van de fundamentele rechten en vrijheden van iedereen die zich op Belgisch grondgebied bevindt, zonder discriminatie.

De rechtbank houdt daarnaast bij de beoordeling van de hierna weergegeven elementen rekening met het tijdsverloop in het onderzoek en in het bijzonder de grote media-aandacht die de zaak gegenereerd heeft vanaf de arrestatie van enkele beklagden. In tal van verklaringen afgelegd na deze uitzendingen en publicaties wordt uitdrukkelijk naar deze media-aandacht verwezen. Uit de stukken van het strafdossier blijkt dat daarbij ook foto's van beklagden in de pers verschenen die beperkt onherkenbaar werden gemaakt en dat melding werd gemaakt van een concrete plaats waar illegalen mee naartoe werden genomen. Hoewel de rechtbank ervan overtuigd is dat eventuele slachtoffers soms pas de moed vinden om aangifte te doen van feiten nadat ze via de media hebben vernomen dat wel degelijk wordt opgetreden tegen politiegeweld, neemt dit niet weg dat elk strafbaar feit afzonderlijk beoordeeld dient te worden door de rechtbank. Bij de beoordeling van de verklaring van een vermeend slachtoffer moet steeds worden nagegaan of deze verklaring geloofwaardig is en steun vindt in het strafdossier, waarbij het feit dat bepaalde elementen via de media een zeer ruime verspreiding hebben gekend mee in rekening dient te worden gebracht bij verklaringen die nadien werden afgelegd (zonder dat dit impliceert dat nadien afgelegde verklaringen per definitie niet geloofwaardig zouden zijn). Hetzelfde geldt voor de waardering van de fotoherkenningen, waarbij de rechtbank daarnaast ook rekening houdt met de wijze waarop bepaalde fotodossiers werden samengesteld en met het meermaals voorleggen van (verschillende) fotodossiers waarbij de tweede keer foto's werden hernomen die zich ook reeds in het eerste dossier bevonden.

(...)

Hierna worden de verschillende ten laste gelegde feiten in chronologische volgorde besproken, waar nodig gegroepeerd.

(...)

Feiten te Antwerpen op 8 juni 2015

Onder tenlastelegging A worden B., C., G. en S. vervolgd voor vier diefstallen met braak, inklimming of valse sleutels, door een openbaar ambtenaar door middel van zijn ambtsbediening en met gebruik van een gemotoriseerd voertuig. Het gaat om de diefstal van 700 euro (...), 225 euro (...), 200 euro (...), 45 euro (...). In het verlengde hiervan worden zij onder tenlastelegging E vervolgd om als politieambtenaar in de woning gelegen (...) te zijn binnengedrongen buiten de gevallen die de wet bepaalt. Ook staan zij terecht voor feiten van discriminatie ten aanzien van de bewoners van dit pand onder tenlastelegging F1 (...) en voor inbreuken op de door de Grondwet gewaarborgde vrijheden en rechten ten aanzien van hen onder tenlastelegging G1.

(...)

De rechtbank oordeelt dat de feiten zijn bewezen in hoofde van B. en C. (...). In het kader van deze diefstallen werd binnengedrongen in de individuele woningen van de slachtoffers (...) en werd inbreuk gemaakt op de door de Grondwet gewaarborgde rechten en vrijheden van betrokkenen (...). Dat hierbij ook sprake was van discriminatie blijkt afdoende uit het feit dat E. ongemoeid werd gelaten na controle van haar identiteitsdocumenten,

terwijl andere (illegale) bewoners wel werden gevisieerd, alsook de uitlatingen van de politiemannen ten aanzien van de slachtoffers. Hieruit blijkt voor de rechtbank afdoende dat voldaan is aan de vereisten van tenlastelegging F1 (...). De rol van beklagden G. en S. bij deze feiten wordt betwist, nu uit het geheel van de verklaringen duidelijk is dat zij niet in de individuele kamers (en dus bij de diefstallen) aanwezig waren. Zij zijn voor de duur van de feiten beneden in het gebouw gebleven. (...). Zij worden derhalve vrijgesproken wegens twijfel.

(...)

Feiten te Antwerpen tussen 12 september 2015 en 1 december 2015 op een niet nader te bepalen datum en te Antwerpen tussen 30 september 2015 en 15 oktober 2015 op een niet nader te bepalen datum

B. en S. staan terecht voor inbreuken op de door de Grondwet gewaarborgde vrijheden en rechten ten aanzien van P. (tenlastelegging G3) en voor discriminatie ten aanzien van hem (tenlastelegging J). B. staat verder terecht voor het onwettig gebruik van geweld ten nadele van P., met een ziekte of ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid tot gevolg (tenlastelegging H2). Hij moet zich ook verantwoorden voor bedreigingen met een aanslag op personen of eigendommen waarop een criminele straf is gesteld door middel van gebaren of zinnebeelden ten aanzien van P. (tenlastelegging I).

P., die zich prostitueert onder de naam R. en zich aanbiedt als vrouw, maakte via een hulpverlener melding van ontoelaatbaar gedrag door politiediensten. Hij maakt melding van drie feiten, waarvan hij de eerste twee niet kan plaatsen in tijd en ruimte.

P. verklaarde dat de feiten werden gepleegd door drie politiemannen, zijnde een politiemann steeds vergezeld door één van de twee andere collega's. De politiemann die steeds aanwezig is wordt door hem beschreven. Aanvankelijk dacht hij dat het iemand van Arabische origine was, maar hij heeft vernomen van andere Roemenen dat hij van Albanese origine is.

Het eerste feit vond plaats begin oktober 2015. De blonde agent en de agent van Albanese origine zaten in een politievoertuig. De blonde agent opende het raam en de andere riep in het Nederlands: "Vuile PD, vuile homo, keer terug naar Roemenië en ga je daar prostitueren". Hij begreep dit niet en vroeg daarom om Engels tegen hem te spreken, waarop hij dit herhaalde in het Engels. In het Roemeens heeft hij geantwoord dat ze in Roemenië geen euro hebben en hij daarom naar België was gekomen om zich te prostitueren. De agent van Albanese origine zei dat hij (P.) "gay" was en weg moest van de hoek waar hij stond. Dat heeft hij ook gedaan, maar hij is snel teruggekeerd. Toen stonden er twee prostituees op die plaats, waarmee hij een gesprek begon. Na vijf minuten kwam dezelfde patrouille opnieuw langs. De blonde agent heeft dan in het Engels dezelfde verwensingen naar hem geroepen als zijn collega even voordien had gedaan. Daarop is hij boos geworden en heeft hij in het Engels geroepen dat wie hen ooit een politiediploma gaf in de fout is gegaan. De politiemann van Albanese origine is daarop uit het voertuig gestapt, heeft hem tegen een muur geduwd en gefouilleerd. De man duwde zo hard dat zijn gezicht bijna werd verpletterd. Hij werd daarbij betast op zijn borst; hij droeg toen

siliconenborsten. Ook de blonde agent heeft hem nog betast. Ze hebben de tas die hij bij zich had vastgepakt en de inhoud ervan op straat gekieperd, lachten met hem en zijn terug vertrokken.

Het tweede feit dateert uit dezelfde periode, op een zaterdagochtend, met dezelfde patrouille en op dezelfde plaats. Toen de politiemannen hem zagen staan op de hoek, ontstaken ze de blauwe lichten van de politiewagen. Ze reden heel traag tot bij hem en riepen beiden in het Engels: "Jij homo, ga je maar in Roemenië prostitueren". Hij heeft dit genegeerd en de politiemannen zijn verder gereden. Later die ochtend keerden ze terug. Hij stond op dat moment met twee collega's te praten. De politiemannen zijn vlak bij hen gestopt en vroegen zijn collega's of ze wisten dat hij een "gay-travestiet-prostitutuee" was. Zijn collega's hebben geantwoord dat hij hetzelfde deed als zij en vroegen de agenten wat het probleem was. Hij heeft zijn collega's dan verwittigd dat hij de agenten kende als agressief en deed een stap achteruit. Eén van de twee collega's is bij hem gebleven, de andere is naar de combi gegaan om een gesprek aan te knopen. De agent van Albanese origine keek de hele tijd naar hem. Plots zag hij dat de agent van Albanese origine een groot bruin met zwart kleurig wapen ter hand nam dat duidelijk groter was dan zijn pistool. Het bevond zich tussen de beide politiemannen in. De agent van Albanese origine heeft dan een beweging gemaakt om het wapen te laden en heeft het gericht op de prostitutuee die met hen aan het praten was. Verder heeft hij niets met het wapen gedaan. Op hetzelfde moment nam de blonde agent zijn persoonlijk pistool in de hand en richtte het op hem. Hij heeft geen beweging gemaakt om het pistool te wapenen. Van de shock werd hij onwel en is hij op de grond gevallen. Toen hij zich terug beter voelde, riepen ze "crazy police, crazy police", waarop ze antwoordden: "Calm, calm, we were joking". Na de feiten is hij iets gaan drinken. De politiepatrouille passeerde voorbij het café en ze schenen met hun toortslamp in de richting van het café. Ze hadden hem zien zitten en schenen met opzet naar hem. Daarom ging hij vervolgens naar een café aan de overkant van het plein dat wordt uitgebaat door een Roemeense vriendin. De politieman van Albanese origine had diezelfde nacht ruzie met haar op straat voor het café. Hij vroeg aan haar "Weet je wie hij is?", riep dat hij terug naar Roemenië moest gaan en dat hij geld had gestolen van een klant. Daarop werd hij boos, want dat klopt niet.

Hij is daarna teruggekeerd naar zijn werkhoeke aan het Sint-Jansplein. Beide politieagenten zijn hem gevolgd met hun voertuig en stopten bij hem. De politieman van Albanese origine vroeg hem in het Engels of hij nog niet naar huis ging. Hij antwoordde hierop: "Vandaag niet. Willen jullie mij vermoorden?". Zij vroegen daarop waarom hij dat dacht. Hierop antwoordde hij dat ze hem niet met rust lieten en dat hij klacht ging indienen. De politieman van Albanese origine antwoordde hierop dat hij dat maar moest doen en dat het hem niet interesseerde. Hij heeft hen verder genegeerd en is naar zijn hotel gegaan. Ze zijn achter hem aan blijven rijden tot aan het station, vlakbij zijn hotel.

Het derde feit vond plaats op 28 november 2015, in de nacht van vrijdag op zaterdag omstreeks 01.40 uur. Hij was aan het werken en kwam twee maatschappelijk assistenten tegen. Ze vroegen om samen iets te gaan drinken. Toen ze uit het café kwamen hoorde hij via een luidspreker in het Engels roepen:

"PD, gay ...". De maatschappelijk assistenten waren hier getuige van. Hij keek waar het geluid vandaan kwam en zag een politiewagen met daarin de politieman van Albanese origine en de kleine agent. Die laatste stak zijn middelvinger naar hen op. Daarop heeft hij hetzelfde gedaan in hun richting (...).

De rechtbank beoordeelt de verklaringen van P. als geloofwaardig. Zij worden, wat twee van de drie door P. gesignaleerde feiten betreft, ondersteund door getuigenverklaringen (...). De feiten uit de tenlasteleggingen G3, I en J zijn ten aanzien van B. bewezen gelet op de geloofwaardige verklaringen van het slachtoffer, de verklaringen van de getuigen en de resultaten van het track-and-tracesysteem (...). Beklaagde S. wordt vrijgesproken voor de hem ten laste gelegde feiten, nu niet met zekerheid kan worden bepaald tijdens welke dienst in de relevante periode de feiten werden gepleegd en beklaagde door niemand wordt herkend (...).

(...)

Feiten te Antwerpen tussen 31 oktober 2015 en 1 januari 2016 op een niet nader bepaalde datum

Onder tenlastelegging B10 worden A., B. en C. vervolgd voor een diefstal met geweld of bedreiging van 2 euro en een gsm-toestel, door een openbaar ambtenaar door middel van zijn ambtsbediening, door twee of meer personen en met gebruik van een gemotoriseerd voertuig ten nadele van Z. Zij moeten zich in dit kader ook verantwoorden voor feiten van discriminatie (tenlastelegging F11) en voor inbreuken op diens door de Grondwet gewaarborgde vrijheden en rechten (tenlastelegging G15).

Z. verklaarde dat hij eind 2015 rond middernacht aanwezig was in café (...) toen vier politiemannen binnenkwamen. Ze zeiden een identiteitscontrole uit te voeren bij de aanwezigen. Toen hij antwoordde dat hij illegaal was, werd hij samen met drie anderen mee naar buiten genomen. Elke politieman nam iemand mee naar buiten. Er stonden twee politievoertuigen in de onmiddellijke omgeving van het café, een combi en een personenwagen. Hij moest, samen met de drie andere illegalen, plaatsnemen in de combi. De chauffeur gaf overdreven veel gas om te vertrekken. Ze dachten dat ze hen naar het politiecommissariaat zouden brengen, maar dat was niet het geval. Ze reden naar een brug met treinsporen, waar ze onder parkeerden (hij wijst later, wanneer de onderzoekers met hem rondrijden, een plek aan onder de brug van de E19). Eerst stopte de personenwagen, daarna de combi (nadat die zich had gekeerd) waardoor beide politievoertuigen tegenover elkaar stonden op ongeveer zes meter afstand van elkaar, elk aan een kant van de rijbaan. De vier politiemannen stapten uit, de schuifdeur van de combi werd opengemaakt. Een persoon mocht uitstappen, waarna de deur weer werd gesloten. Hij zag niet wat er met die man is gebeurd. Hij was de volgende om uit te stappen. Hij moest op zijn knieën gaan zitten, met de handen op het hoofd. Hij werd zo gefouilleerd en zijn Nokia gsm en 2 euro werden uit zijn zakken genomen. Hij zag de politieman die zaken wegsteken in een zak met een rits. De politieman die hem had gefouilleerd zei daarop dat hij moest vertrekken, wat hij ook deed. Hij vluchtte terug naar café (...). Diezelfde nacht kwam één van de andere illegalen daar ook terug toe en vertelde hij dat ze zijn Samsung gsm en 30 euro hadden afgenomen (...).

De rechtbank acht de feiten bewezen gelet op de coherente, gedetailleerde en geloofwaardige verklaring van het slachtoffer en de fotoherkenning. De stelling van de verdediging vermindert op geen enkele wijze de geloofwaardigheid van deze verklaring. Zij ondersteunt in enige mate de verklaring van Z. dat hij, en andere illegalen, werden meegenomen naar een andere plaats om daar aan een fouille te worden onderworpen.

(...)

Feiten te Antwerpen op 18 februari 2016

Onder tenlastelegging B2 worden B. en C. vervolgd voor een diefstal met geweld of bedreiging van een bedrag van 270 euro, door een openbaar ambtenaar door middel van zijn ambtsbediening, door twee of meer personen en met gebruik van een gemotoriseerd voertuig ten nadele van E. Zij staan ook terecht voor een wederrechtelijke aanhouding van E. (tenlastelegging M1). In het verlengde daarvan worden zij onder tenlastelegging C3 vervolgd voor een valsheid door geen melding te maken van de vrijheidsberoving van E. in het register van vrijheidsberovingen om zo hun tussenkomst ten aanzien van deze persoon te verdoezelen. Zij moeten zich in dit kader ook verantwoorden voor feiten van discriminatie (tenlastelegging F4) en voor inbreuken op diens door de Grondwet gewaarborgde vrijheden en rechten (tenlastelegging G6).

E. verklaarde dat hij op 19 februari 2016 omstreeks 02.00 uur in café (...) was. Hij was in het café sinds ongeveer 23.30 uur. Er kwam een politiepatrouille binnen en ze kwamen rechtstreeks naar hem. Hij was de enige Marokkaan in het café. Hij moest opstaan en ze vroegen of hij geld en/of drugs bij zich had. Hij werd gefouilleerd en moest zijn zakken leegmaken op een speelautomaat. Geen van beide politiemannen droeg een naamplaatje op het uniform. Na controle mocht hij zijn spullen terugnemen, behalve het geld (270 euro). Ze zeiden dat er een onderzoek bezig was en dat hij het geld later zou terugkrijgen aan het commissariaat. Tegenover het café werd hij in de combi geboeid. Er werd rondgereden met de combi. Hij was niet vastgemaakt met een gordel. Ze reden op een abnormale manier, aan hoge snelheid en met bruusk remmen. Daardoor werd hij heen en weer geslingerd en raakte hij gekwetst aan de rechterelleboog en rechterknie. Hij bleef geboeid op de rug tot voor het commissariaat van (...). Hij moest zich achteraan in de combi omdraaien en zijn handen naar het luikje tussen de voorzijde en de achterzijde van de combi brengen. De handboeien werden door dit luikje losgemaakt en weggenomen. Hij zag dat het commissariaat gesloten was, maar werd toch verplicht om uit te stappen. Hij wilde eerst niet, omdat hij beseftte dat hij belazerd was. Toen zeiden de agenten: "Gaat ge nu uitstappen of moeten we u eruit slagen?". Hij is dan uitgestapt en te voet naar huis gegaan. Op een bepaald moment hoorde hij een combi. Die zette de zwaailichten aan en bleef hem op wandeltempo volgen. Ze hebben hem dan allerlei scheldwoorden toegeroepen door het open raam en de speaker. Ze kwamen meermaals met de combi op hem toegerezen alsof ze hem wilden aanrijden. Hij wandelde verder en nam straten die zij met de wagen niet in mochten rijden, maar ze bleven hem volgen. Ze reden daarbij zelfs in een verboden rijrichting. Hij is dan naar café (...) gegaan. Een tante van een vriend van hem is daar getuige geweest van zijn aankomst en het feit dat de combi hem volgde.

Hij heeft daar dan nog een discussie gehad met de politiemannen, waarna ze zijn doorgereden. Hij kwam niet onmiddellijk aangifte doen, omdat hij dacht niet geloofd te zullen worden en hij vreesde voor wraakacties. Op aanraden van zijn begeleider (...) heeft hij uiteindelijk toch klacht ingediend.

De verklaringen van het slachtoffer zijn naar het oordeel van de rechtbank geloofwaardig en worden ondersteund door de verklaringen van getuigen van voor en na de feiten en de verklaringen van personen ten aanzien van wie E. kort na de feiten (en voor alle media-aandacht) relaas deed van de feiten. Verder wordt zijn verklaring ondersteund door de track-and-tracegegevens, die de route en het rijgedrag van beklaagden beschrijven (...). De discriminatie blijkt afdoende uit de verklaring van het slachtoffer en de uitbater van het café dat Marokkaanse klanten werden gevisieerd hij de controle (...). De feiten zijn bewezen gelet op de vaststellingen van de verbalisanten, de resultaten van het track-and-tracesysteem, de verklaring van het slachtoffer en de aangehaalde getuigenverklaringen.

(...)

Straftoemeting

(...)

De feiten zijn zeer ernstig. Door de feiten wordt het maatschappelijk vertrouwen in de politiediensten, wat essentieel is voor de werking van de democratische rechtsstaat, ernstig geschaad. Door het viseren van personen in een preciaire situatie hebben beklaagden manifest misbruik gemaakt van de machtspositie die de samenleving hen toevertrouwde en hoopten zij de strafeloosheid van hun feiten te verzekeren.

(...)

Burgerlijke vorderingen

(...)

Burgerlijke partij Unia vordert van beklaagden B. en C. hoofdelijk een schadevergoeding van 500 euro definitief, te vermeerderen met de interesten, uit hoofde van tenlastelegging F4. Daarnaast wordt van beklaagden B. en S. hoofdelijk een schadevergoeding van 500 euro definitief gevorderd, te vermeerderen met de interesten, uit hoofde van tenlastelegging J. Ten slotte wordt van B., C. en S. een rechtsplegingsvergoeding gevorderd van 480 euro, waarbij B. hoofdelijk wordt gehouden voor het gehele bedrag van 480 euro en C. en S. hoofdelijk voor een bedrag van 240 euro.

Het staat vast dat de burgerlijke partij, gelet op haar wettelijke opdracht, schade heeft geleden ten gevolge van de bewezen verklaarde feiten uit de tenlasteleggingen F4 en J.

Gelet op de vrijspraak van beklaagde S., wijst de rechtbank de vordering wat hem betreft af als ongegrond.

Voor het overige wordt de vordering cijfermatig niet betwist en is ze redelijk begroot. De vordering wordt derhalve voor het overige toegekend zoals gevorderd.

(...)

De rechtbank (...):

Spreekt A. voor de tenlasteleggingen (...) vrij. Veroordeelt A. voor de tenlasteleggingen (...) F11 (...) tot een gevangenisstraf van 30 maanden en tot een geldboete van 3.000 euro, zijnde 500 euro verhoogd met 50 opdecimen (...). Verleent uitstel van uitvoering voor een termijn van vijf jaren wat betreft deze gevangenisstraf, doch slechts voor een gedeelte van vijftien maanden (...).

Spreekt V. voor de tenlasteleggingen (...) vrij en stelt hem buiten zake zonder kosten.

Spreekt B. voor de tenlasteleggingen (...) vrij. Veroordeelt B. voor de tenlasteleggingen (...) F1, F4, F11 (...), J (...) tot een gevangenisstraf van 40 maanden en tot een geldboete van 4.500 euro, zijnde 750 euro verhoogd met 50 opdecimen (...). Verleent uitstel van uitvoering voor een termijn van vijf jaren wat betreft deze gevangenisstraf, doch slechts voor een gedeelte van twintig maanden (...).

Spreekt C. voor de tenlasteleggingen (...) vrij. Veroordeelt C. voor de tenlasteleggingen (...) F1, F4, F11 (...) tot een gevangenisstraf van 40 maanden en tot een geldboete van 4.500 euro, zijnde 750 euro verhoogd met 50 opdecimen (...). Verleent uitstel van uitvoering voor een termijn van vijf jaren wat betreft deze gevangenisstraf, doch slechts voor een gedeelte van twintig maanden (...).

Spreekt G. voor de tenlasteleggingen (...) F1 (...) vrij en stelt hem buiten zake zonder kosten.

Spreekt S. voor de tenlasteleggingen (...) F1 (...), J (...) vrij en stelt hem buiten zake zonder kosten.

(...)

Verklaart de eis van de burgerlijke partij Interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme, in zoverre deze is gericht tegen B. en C., ontvankelijk en gegrond als volgt:

Veroordeelt B. en C. hoofdelijk om als schadevergoeding te betalen aan de burgerlijke partij Interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme de som van 500 euro definitief te vermeerderen met de vergoedende interesten (...).

Veroordeelt B. en C. hoofdelijk om als rechtsplegingsvergoeding aan Interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme te betalen de som van 240 euro (...).

Veroordeelt B. om als schadevergoeding te betalen aan de burgerlijke partij Interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme de som van 500 euro definitief te vermeerderen met de vergoedende interesten (...).

Veroordeelt B. om als rechtsplegingsvergoeding aan Interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme te betalen de som van 240 euro (...).

(...)

NOOT

DISCRIMINATIE DOOR PERSONEN IN OPENBARE DIENST

1. Inleiding

De feiten die aan de basis lagen van het vonnis van 23 juni 2020 kwamen uitgebreid aan bod in de media. In maart 2016 werd voor het eerst bericht over politieambtenaren – de zogenaamde ‘bende van Mega Toby en Sproetje’ – die razzia’s zouden hebben gehouden in cafés waar illegale vreemdelingen zich ophielden. Ze zouden slachtoffers hebben meegenomen naar afgelegen plekken waar ze werden bestolen¹. In het vonnis van de correctionele rechtbank te Antwerpen van 23 juni 2020 werden drie politieambtenaren (in het vonnis hierboven aangeduid als A., B. en C.) veroordeeld voor verschillende feiten die ze pleegden tijdens de uitoefening van hun ambt. Drie andere politieambtenaren (in het vonnis hierboven aangeduid als V., G. en S.) werden vrijgesproken.

Eén van de veroordeelde politieambtenaren (in het vonnis hierboven aangeduid als A.) tekende hoger beroep aan. Hij werd in een arrest van 7 mei 2021 van het hof van beroep te Antwerpen vrijgesproken voor alle hem ten laste gelegde feiten.

In deze noot wordt dieper ingegaan op de bepalingen uit de federale antidiscriminatie wetten die discriminatie door personen in openbare dienst strafbaar stellen². Er is weinig rechtsleer en rechtspraak beschikbaar over die bepalingen. De andere misdrijven waarvan er sprake is in het vonnis van 23 juni 2020 en het arrest van 7 mei 2021 blijven buiten beschouwing. Ten behoeve van de bespreking hieronder werd het vonnis ingekort³. Enkel de passages die betrekking hebben op discriminatie door personen in openbare dienst werden behouden. Er dient bij het lezen van het ingekorte vonnis rekening mee te worden gehouden dat één van de politieambtenaren (in het vonnis hierboven aangeduid als A.) in hoger beroep werd vrijgesproken, onder meer voor de feiten van discriminatie (tenlastelegging F11). Het hof van beroep te Antwerpen oordeelde dat de schuld van de beklaagde aan de feiten, na hernieuwd onderzoek in graad van hoger beroep, niet boven elke redelijke twijfel bewezen was gebleven.

2. Federale antidiscriminatie wetten

De drie federale antidiscriminatie wetten bevatten een strafrechtelijke bepaling over discriminatie door personen in open-

1 “Schandaal besmeurt Antwerpse politie”, *De Standaard* 17 maart 2016, www.standaard.be.

2 Gelijkaardige bepalingen werden opgenomen in de regionale antidiscriminatie wetgeving, zie bv. art. 32 Vlaams decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkbehandelingsbeleid, *BS* 23 september 2008, 49.410.

3 De volledige tekst van het vonnis van 23 juni 2020 en het arrest van 7 mei 2021 is terug te vinden op www.unia.be.

bare dienst (art. 23 Antiracismewet, art. 23 Antidiscriminatiewet en art. 28 Genderwet)⁴. Met gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar worden gestraft openbare officieren of ambtenaren, dragers of agenten van het openbaar gezag of van de openbare macht die in de uitoefening van hun ambt een persoon, groep, gemeenschap of de leden ervan discrimineren wegens een beschermd kenmerk (art. 23, eerste en tweede lid Antiracismewet, art. 23, eerste en tweede lid Antidiscriminatiewet en art. 28, eerste en tweede lid Genderwet).

Reeds in de (oorspronkelijke) Antiracismewet van 30 juli 1981 was, in artikel 4, een strafrechtelijke bepaling opgenomen over discriminatie door personen in openbare dienst⁵. Later werd ook in de (oorspronkelijke) Antidiscriminatiewet van 25 februari 2003, in artikel 6, § 2, een bepaling opgenomen over discriminatie door personen in openbare dienst⁶. Artikel 6, § 2 Antidiscriminatiewet werd evenwel vernietigd door het Grondwettelijk Hof omdat de discriminatiegronden politieke overtuiging en taal niet werden vermeld, terwijl die discriminatiegronden uitdrukkelijk zijn opgenomen in artikel 14 EVRM en artikel 26 BULO⁷. De huidige bepalingen werden, ten slotte, ingevoerd door de Antidiscriminatiewet en de Genderwet van 10 mei 2007 en de wijzigingen aan de Antiracismewet van 10 mei 2007.

De keuze om bepaalde discriminerende handelingen, bijvoorbeeld discriminatie door personen in openbare dienst, strafbaar te stellen behoort tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever. De keuze moet wel redelijkerwijze worden verantwoord, hetgeen volgens het Grondwettelijk Hof voldoende blijkt uit de parlementaire voorbereiding⁸. Een strafrechtelijke sanctie voor discriminatie door personen in openbare dienst werd door de wetgever aangewezen geacht "omdat openbare officieren of ambtenaren het voorbeeld moeten geven wat eerbied voor de wet en gelijke behandeling van eenieder betreft"⁹. Ook in het vonnis van 23 juni 2020 verwees de correctionele rechtbank te Antwerpen naar de voorbeeldfunctie en fundamentele rol van politieambtenaren als beschermer van de fundamentele rechten en vrijheden, zonder discriminatie, en naar het fundamentele belang van het maatschappelijk vertrouwen in de politiediensten voor de werking van de democratische rechtsstaat.

3. Rechtspraak

Er is weinig gekende rechtspraak over de strafrechtelijke bepalingen aangaande discriminatie door personen in openbare dienst.

Enkele rechtszaken hadden betrekking op militairen. Een Belgische militair die tijdens het uitvoeren van een VN-opdracht in Somalië een islamitisch kind had gedwongen om varkensvlees te eten werd door de Krijgsraad vrijgesproken op grond van twijfel over het racistisch motief van de militair. Maar het Krijgshof oordeelde later dat er wel degelijk een inbreuk was op artikel 4 Antiracismewet¹⁰. Het Krijgshof leidde het racistisch motief af uit het feit dat "precies varkensvlees werd toegediend omdat het om een moslim ging"¹¹.

Naar aanleiding van de VN-opdracht in Somalië werden ook twee militairen vervolgd (en vrijgesproken) voor slagen en verwondingen en bedreiging nadat ze een kind boven een kampvuur hadden gehouden. Het Krijgshof weigerde in deze zaak in te gaan op de vraag tot herkwalficatie. Artikel 4 Antiracismewet was volgens het Krijgshof niet van toepassing "omdat niet was bewezen dat de feiten waren geïnspireerd door een vorm van racisme"¹².

Andere rechtszaken hadden betrekking op interventies van politie (of rijkswacht). Een politiecommissaris werd, in eerste aanleg en in hoger beroep, veroordeeld voor een inbreuk op onder meer artikel 4 Antiracismewet omdat hij een duidelijk discriminatoire politiek voerde naar migranten toe. Zo had hij, bijvoorbeeld, meermaals tegenover zijn medewerkers gezegd dat ze hardhandig en gewelddadig dienden op te treden tegenover migranten en dat ze erop dienden te kloppen¹³. Ook een rijkswachter werd, in hoger beroep, veroordeeld voor een inbreuk op onder meer artikel 4 Antiracismewet na het mishandelen van een man van buitenlandse origine. In eerste aanleg had de correctionele rechtbank te Brussel nog geoordeeld dat er onvoldoende bewijs was tegen de rijkswachter¹⁴.

Politieagenten die hadden geweigerd om een proces-verbaal op te stellen, nadat ze waren opgeroepen voor een auto-ongeval, werden in hoger beroep vrijgesproken voor een inbreuk op artikel 4 Antiracismewet. Hoewel de agenten in eerste aanleg wel werden veroordeeld, oordeelde het hof van beroep te Brussel dat onvoldoende was bewezen dat de handelingen waren ingegeven door racisme of xenofobie¹⁵. Een politieagent die ter gelegenheid van de 'Waalse Feesten' had gezegd "c'est la fête de Wallonie, pas celle des arabes...", werd, in eerste aanleg en

4 Wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, *BS* 8 augustus 1981, 9.928 (ARW); wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie, *BS* 30 mei 2007, 29.016 (ADW); wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen, *BS* 30 mei 2007, 29.031 (Genderwet).

5 Deze strafbepaling was anders geformuleerd dan het huidige art. 23 ARW. Art. 4, eerste lid ARW stelde, na een wijziging in 1994, strafbaar "ieder openbaar officier of ambtenaar, ieder drager of agent van het openbaar gezag of van de openbare macht die in de uitoefening van zijn ambt discriminatie bedrijft jegens een persoon wegens een zogenaamd ras, zijn huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming, dan wel een persoon de uitoefening van een recht of van een vrijheid waarop deze aanspraak kan maken, op willekeurige wijze ontzegt". Op grond van art. 4, tweede lid ARW waren ook strafbaar "feiten begaan jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens een zogenaamd ras, zijn huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming van deze leden of van sommigen onder hen".

6 Gelijklopend met de huidige bepalingen.

7 GwH 6 oktober 2004, nr. 157/2004, overw. B.20.

8 GwH 11 maart 2009, nr. 40/2009, overw. B.64.2.

9 Wetsvoorstel (P. MAHOUC e.a.) ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, *Parl.St.* Senaat 1999, nr. 2-12/1, 5.

10 Krijgsraad 30 maart 1998 en Krijgshof 7 mei 1998, www.unia.be.

11 Krijgshof 7 mei 1998, www.unia.be.

12 Krijgshof 17 december 1997, www.unia.be.

13 Corr. Dendermonde 24 december 2002 en Gent 23 september 2003, www.unia.be.

14 Corr. Brussel 18 december 2002 en Brussel 30 juni 2003, www.unia.be.

15 Corr. Brussel 20 februari 1997 en Brussel 28 maart 1998, www.unia.be.

in hoger beroep, vrijgesproken voor een inbreuk op artikel 4 Antiracismewet¹⁶.

Een enkele keer werd artikel 23 Antiracismewet ook onderzocht ten aanzien van een ambtenaar van de FOD Financiën. Een arts van Libanese origine, die werkzaam was in België, had een geschil met een belastinginspectrice over de aftrek van onderhoudsgeld dat hij betaalde aan familie die in Libanon verbleef. Hij beweerde dat er sprake was van directe discriminatie. De man diende een klacht in, maar die werd zonder gevolg geklasseerd door het Openbaar Ministerie (na een 'herinnering aan de wet'). Vervolgens ging de arts over tot een rechtstreekse dagvaarding. De correctionele rechtbank te Luik – daarin gevolgd door het hof van beroep te Luik – oordeelde evenwel dat niet kon worden aangetoond dat de belastinginspectrice de arts minder gunstig had beoordeeld dan andere belastingplichtigen die in dezelfde omstandigheden verkeerden. Er kon bijgevolg geen sprake zijn van directe discriminatie¹⁷.

Een recente zaak betrof een beëdigde vertaalster die was aangezocht om een Chileens vonnis te vertalen. De vertaalster had per e-mail geantwoord aan de voogd van een Chileense niet-begeleide minderjarige vreemdeling dat ze wel wilde helpen, maar dat ze niet werkte aan de "belachelijke" tarieven van de Belgische justitie. Voorts schreef ze: "Ik ben nu extreemrechts en ik keur het ten zeerste af dat er nog meer niet-gediplomeerde buitenlanders op ons grondgebied komen (...). En ik moedig u sterk aan om een andere hobby te zoeken dan België teisteren met dit soort potentieel uitschot. Ik spreek uit ervaring. Chilenen in Chili. De sociale zekerheid voor etnische Belgen. Zoniet, stoppen wij met bij te dragen. Als dat kind geen toestemming heeft om in België te blijven, hoort hij thuis op een charter naar Chili. Bij zijn ouders. Met de gezinshereniging, zal hij de hele bende terugbrengen... (...)".¹⁸ De vertaalster was haar e-mail begonnen met te stellen dat ze niet werkte aan de "belachelijke" tarieven van de Belgische justitie. Daaruit leidde de correctionele rechtbank te Brussel af dat de vertaalster elke vertaalopdracht zou weigeren voor de dienst Voogdij van de FOD Justitie, voor eender welke persoon. Er was, aldus de correctionele rechtbank te Brussel, geen sprake van discriminatie. De vertaalster werd vrijgesproken voor een inbreuk op artikel 23 Antiracismewet. De vertaalster had ook een hele reeks racistische Twitterberichten verstuurd en werd daarvoor wel veroordeeld op grond van het aanzettingsmisdrijf (art. 20, 2° en 4° Antiracismewet) en het verspreidingsverbod (art. 21 Antiracismewet)¹⁹.

4. Constitutieve bestanddelen

Het misdrijf discriminatie door personen in openbare dienst uit de federale antidiscriminatie wetten veronderstelt dat wordt voldaan aan verschillende constitutieve bestanddelen, namelijk dat (1) een persoon in openbare dienst, (2) in de uitoefening van het ambt, (3) een persoon, groep, gemeenschap of de leden ervan discrimineert wegens een beschermd kenmerk en dit (4) wetens en willens. Hieronder worden deze constitutionele bestanddelen toegelicht.

(1) Personen in openbare dienst

De strafbepaling is enkel van toepassing op "openbare officieren of ambtenaren en dragers van het openbaar gezag of de openbare macht". Hoewel deze notie nooit duidelijk is vastgelegd in de rechtspraak, is het duidelijk dat het personen in openbare dienst in de ruimste zin van het woord betreft²⁰. De strafrechtelijke bepalingen zijn dus van toepassing op ambtenaren, militairen, politieagenten, penitentiaire beambten, magistraten, ... maar bijvoorbeeld ook op notarissen en gerechtsdeurwaarders²¹.

(2) In de uitoefening van het ambt

Het discriminerend handelen moet plaatsvinden "in de uitoefening van het ambt". Dat zou impliceren dat het moet gaan om discriminaties in de verticale relatie tussen personen in openbare dienst en burgers, en bijvoorbeeld niet om pestgedrag tussen ambtenaren onderling²².

(3) Discrimineren wegens een beschermd kenmerk

Het begrip "discriminatie" is ruimer op te vatten dan (enkel) directe discriminatie. Voor de toepassing van de strafrechtelijke bepalingen uit de federale antidiscriminatie wetten dient immers te worden begrepen onder discriminatie "elke vorm van opzettelijke directe discriminatie, opzettelijke indirecte discriminatie, opdracht tot discrimineren en intimidatie" op grond van de beschermde kenmerken (art. 19 Antiracismewet, art. 21 Antidiscriminatie wet en art. 26 Genderwet)²³.

Deze vormen van discriminatie worden als volgt gedefinieerd in de federale antidiscriminatie wetten:

- Directe discriminatie: een direct onderscheid op grond van een beschermd kenmerk dat niet kan worden gerechtvaardigd op grond van de bepalingen over de rechtvaardiging van onderscheid uit de antidiscriminatie wetten (art. 4, 7° Antiracismewet, art. 4, 7° Antidiscriminatie wet en art. 5, 6° Genderwet).

16 Corr. Namen 15 september 1997 en Luik 15 december 1997, www.unia.be.

17 Corr. Luik 31 oktober 2017 en Luik 28 juni 2018, www.unia.be.

18 Corr. Brussel 29 juni 2021, www.unia.be.

19 Corr. Brussel 29 juni 2021, www.unia.be.

20 D. DE PRINS, S. SOTTIAUX en J. VRIELINK, *Handboek discriminatierecht*, Mechelen, Kluwer, 2005, 364.

21 Zie de voorbeelden in M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY, C.-E. CLESSE, A. DELANNAY, I. DE LA SERNA, M. DE RUE, C. DE VALKENEEER, F. LUGENTZ, P. MAGNIEN, N. VAN DER EECKEN, D. VANDERMEERSCH en I. WATTIER, *Les Infractions. Volume 2. Les infractions contre les personnes*, Brussel, Larcier, 2010, 760-761. Zie bv. ook I. DELBROUCK, "Valsheid in geschriften" in X (ed.), *Postal Memorialis*, Mechelen, Kluwer, 2011, 24 en A. MAST, J. DUJARDIN, M. VAN DAMME en J. VANDE LANOTTE, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, Mechelen, Kluwer, 1999, 203.

22 J. VRIELINK, "De nieuwe Belgische antidiscriminatie wet, een kritische bespreking" in CENTRUM GRONDSLAGEN VAN HET RECHT (ed.), *Vrijheid en Gelijkheid. De horizontale werking van het gelijkheidsbeginsel en de nieuwe antidiscriminatie wet*, Antwerpen, Maklu, 2003, 230.

23 In de Antidiscriminatie wet wordt ook nog de weigering om redelijke aanpassingen te maken voor een persoon met een handicap als vorm van discriminatie aangemerkt en in de Genderwet wordt ook nog seksuele intimidatie aangemerkt als vorm van discriminatie. Deze begrippen worden gedefinieerd in respectievelijk art. 4, 12° ADW en art. 5, 10° Genderwet.

- Indirecte discriminatie: een indirect onderscheid²⁴ op grond van een beschermd kenmerk dat niet kan worden gerechtvaardigd op grond van de bepalingen over de rechtvaardiging van onderscheid uit de antidiscriminatiewetten (art. 4, 9° Antiracismewet, art. 4, 9° Antidiscriminatiewet en art. 5, 8° Genderwet).
- Opdracht tot discrimineren: elke handeling die erin bestaat wie ook opdracht te geven om een persoon, een groep, een gemeenschap of één van hun leden te discrimineren op grond van één van de beschermde kenmerken (art. 4, 12° Antiracismewet, art. 4, 13° Antidiscriminatiewet en art. 5, 12° Genderwet).
- Intimidatie: ongewenst gedrag dat met één van de beschermde kenmerken verband houdt, en tot doel of gevolg heeft dat de waardigheid van de persoon wordt aangetast en een bedreigende, vijandige, beleedigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd (art. 4, 10° Antiracismewet, art. 4, 10° Antidiscriminatiewet en art. 5, 9° Genderwet).

De “beschermde kenmerken” zijn nationaliteit, zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming (art. 4, 4° Antiracismewet), leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke of genetische eigenschap, sociale afkomst (art. 4, 4° Antidiscriminatiewet) en geslacht (art. 26 Genderwet vermeldt enkel geslacht, maar in art. 4 Genderwet worden een aantal kenmerken gelijkgesteld met geslacht “voor de toepassing van deze wet”).

(4) Moreel bestanddeel

Wat het moreel bestanddeel betreft, wijken de strafrechtelijke bepalingen over discriminatie door personen in openbare dienst niet af van het algemene strafrechtelijke principe dat enkel opzettelijke gedragingen strafrechtelijk worden gesancioneerd²⁵. Het algemeen opzet houdt in dat de dader wetens en willens heeft gehandeld. De dader moet dus ‘weten’ dat hij de strafwet overtreedt en hij moet de strafbare gedraging ook ‘willen’²⁶.

5. (Niet-)gerechtvaardigd onderscheid

In het vonnis van de correctionele rechtbank te Antwerpen van 23 juni 2020 werden drie politieambtenaren (in het vonnis hierboven aangeduid als A., B. en C.) veroordeeld voor verschillende feiten van opzettelijke directe discriminatie en intimidatie. Eén van de politieambtenaren (in het vonnis hierboven aangeduid als A.) werd later vrijgesproken in het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 7 mei 2021.

In een eerste geval (tenlastelegging F1 – veroordeling van B. en C. – vrijspraak van G. en S.) werden bij een controle specifiek illegaal in België verblijvende personen gevisieerd (en bestolen). In een tweede geval (tenlastelegging F4 – veroordeling van B. en C.) werd specifiek een persoon van Marokkaanse origine gevi-

seerd bij een politiecontrole (en eveneens bestolen). Het slachtoffer werd meegevoerd in een politiecombi en, nadat hij werd verplicht om uit te stappen, nog een tijdje achtervolgd met een politiecombi. In het eerste en tweede geval werden er door de politieambtenaren intimiderende uitlatingen gedaan ten aanzien van de slachtoffers. In een derde geval (tenlastelegging F11 – veroordeling van A., B. en C. – vrijspraak in hoger beroep van A.) werd een illegaal in België verblijvend slachtoffer meegenomen naar een afgelegen plek (en bestolen).

Een vierde geval (tenlastelegging J – veroordeling van B. – vrijspraak van S.) betrof een transgender sekswerker van Romeense origine. Het slachtoffer werd door de politieambtenaren meermaals nageroepen, waarbij woorden werden gebruikt als “vuile pédé” en “vuile homo”. Er werd een wapen op het slachtoffer gericht door de politieambtenaren. Het slachtoffer werd ook gevolgd met een politiecombi en via de luidspreker werd onder meer “pédé” en “gay” geroepen.

Opdat er sprake zou zijn van discriminatie door personen in openbare dienst, moet voldaan zijn aan de constitutieve bestanddelen van het misdrijf en moet er bijgevolg sprake zijn van één van de door de wet gevisieerde vormen van discriminatie. In het vonnis van de correctionele rechtbank te Antwerpen van 23 juni 2020 werden verschillende feiten niet aangemerkt als discriminatie, bijvoorbeeld omdat ze terug te voeren waren tot een reguliere controle of het legitiem gebruik van geweld om een persoon onder controle te kunnen houden. Een persoon die voorkwam op de lijst van te repatriëren personen werd bijvoorbeeld herkend, achtervolgd en gefouilleerd. Er was, aldus de correctionele rechtbank te Antwerpen, evenwel geen sprake van een vorm van discriminatie want het optreden kaderde in het gevolg dat moest worden gegeven aan de seining.

6. Bijzondere bepalingen

De antidiscriminatiewetgeving bevat een belangrijke exceptie, die overigens niet aan bod kwam in het vonnis van de correctionele rechtbank te Antwerpen van 23 juni 2020, maar die volledigheidshalve wordt vermeld. De antidiscriminatiewetgeving laat aan ondergeschikten immers toe om aan te tonen dat ze handelden op bevel van een meerdere. In dat geval worden de straffen enkel toegepast op de meerdere die het bevel heeft gegeven (art. 23, derde lid Antiracismewet, art. 23, derde lid Antidiscriminatiewet en art. 28, derde lid Genderwet). Voor het invoeren van deze exceptie moet er sprake zijn van een hiërarchische verhouding. De meerdere moet bijgevolg bevoegd zijn om het bevel te geven aan de ondergeschikte en de ondergeschikte moet gehoorzaamheid verschuldigd zijn aan de meerdere. Het bewijs moet worden geleverd door de ondergeschikte. Deze bepaling neemt niet weg dat ondergeschikten de plicht hebben om het uitvoeren van manifest onwettige bevelen te weigeren²⁷.

De meerdere die ervan wordt beticht de daden van willekeur bevolen, toegelaten of vergemakkelijkt te hebben en die beweert dat zijn handtekening bij verrassing werd verkregen, moet niet alleen een einde maken aan de daden maar ook de

24 Een indirect onderscheid is een situatie die zich voordoet wanneer een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handelwijze personen gekenmerkt door een bepaald beschermd criterium, in vergelijking met andere personen, bijzonder kan benadelen (art. 4, 8° ARW, art. 4, 8° ADW en art. 4, 7° Genderwet).

25 Wetsontwerp tot versterking van de wetgeving tegen het racisme. Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 1407/5, 11.

26 C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 1998, 262.

27 Zie de referenties in C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 1998, 262.

schuldige aangeven. Gebeurt dit niet, dan wordt de meerdere zelf vervolgd. Deze bepaling geldt enkel voor openbare officieren of ambtenaren (art. 23, vierde lid Antiracismewet, art. 23, vierde lid Antidiscriminatiewet en art. 28, vierde lid Genderwet). Als, ten slotte, een ondergeschikte een daad van willekeur pleegt door middel van een valse handtekening, dan wordt de dader van de valsheid, en zij die er kwaadwillig of bedrieglijk gebruik van maken, gestraft met opsluiting van tien tot vijftien jaar. Deze bepaling geldt enkel voor openbare ambtenaren (art. 23, vijfde lid Antiracismewet, art. 23, vijfde lid Antidiscriminatiewet en art. 28, vijfde lid Genderwet).

7. Besluit²⁸

In het vonnis van 23 juni 2020 verwijst de correctionele rechtbank te Antwerpen naar de moeilijke omstandigheden waarin politieambtenaren hun werk moeten uitvoeren en de wrevel die daarbij kan ontstaan bij de door hen geviseerde personen. Maar evengoed wijst de correctionele rechtbank te Antwerpen erop dat politieambtenaren zich dienen te gedragen overeenkomstig de wet en niet alleen moeten optreden als hoeder van de openbare orde, maar ook als beschermer van de fundamentele rechten en vrijheden van iedereen die zich op Belgisch grondgebied bevindt, zonder discriminatie.

Deze laatste vaststelling raakt de kern van de zaak. Politieambtenaren staan ten dienste van de samenleving. Ze beschermen de individuele rechten en vrijheden van burgers en bewaken het democratisch gehalte van de samenleving. Om hun taken te kunnen vervullen, beschikken politieambtenaren over een machtspositie. Ze kunnen legaal geweld gebruiken in de uitoefening van hun taken, naast dwangmiddelen die de fundamentele mensenrechten schenden. Tegenover die machtspositie moet staan dat het handelen van politieambtenaren volledig doordrongen is van integriteit.

Daarnaast wordt in de samenleving de diversiteit steeds zichtbaarder. Alle burgers moeten, ongeacht hun origine, religie, leeftijd, seksuele geaardheid, ... op een gelijke bescherming kunnen rekenen. Vanuit die vaststelling houdt integriteit ook in dat politieambtenaren tijdens de uitoefening van hun taken niet willekeurig handelen en niet discrimineren.

Het vonnis toont, ten slotte, aan hoe belangrijk het is dat niet wordt voorbijgegaan aan de kwetsbare positie die minderheden vaak nog innemen in de samenleving. Het vonnis verwijst naar slachtoffers die geen aangifte deden, bijvoorbeeld omdat ze dachten dat men hen niet zou geloven, omdat ze vreesden voor wraakacties of omdat ze schrik hadden. Het feit dat slachtoffers geen vertrouwen hebben in de politie – gekoppeld aan een zwijgcultuur en korpsloyauteit die maken dat excessen vaak niet worden gemeld – gaat volledig in tegen de letter en de geest van de antidiscriminatiewetgeving. Het is dan ook een goede zaak dat aan praktijken zoals die aangehaald in het vonnis van de correctionele rechtbank te Antwerpen van 23 juni 2020 een halt werd toegeroepen.

²⁸ Voor het besluit werd gebruik gemaakt van de verschillende gastbijdragen in INTERFEDERAAL GELIJKKANSENCENTRUM, *Jaarverslag 2014 – Conventie tussen het Interfederaal Gelijkekansencentrum en de federale politie*, Brussel, Interfederaal Gelijkekansencentrum, 2015, 6-10.